

A group of children with backpacks are hiking on a dirt path through a dense, green forest. The children are seen from behind, and the sunlight filters through the trees, creating a dappled light effect on the ground.

Å være mye ute i naturen gir kunnskap om miljø

Hvor mye vet egentlig norske barnehagebarn om miljø og bærekraft? Dette har forskere nå undersøkt.

MAGASINARTIKKEL | SIST ENDRET: 17.10.2023

Barn som vokser opp nå, forventes å kjenne miljøutfordringene på kroppen. Derfor er det interessant å få kunnskap om hva de vet om hvordan ulike ting påvirker miljøet, sier Claudia Melis, professor ved Dronning Mauds Minne Høgskole.

Melis og kolleger startet studien sin av ren nysgjerrighet.

– Vi hadde ikke noe forskning på dette fra før her i Norge, forteller hun.

Melis ble selv overrasket over hvor mye barna, som var på slutten av barnehagetiden, kunne om miljø og bærekraftig utvikling.

Alle barna ble involvert

I alt 56 barn fra åtte barnehager i Trøndelag fikk delta i prosjektet. Barnehagebarna var fem og seks år gamle.

Forskerne ba de barnehageansatte og barnas foreldre om å fylle ut et kort spørreskjema.

Her oppga personalet i alle barnehagene at de involverte barna i å samle søppel fra naturen, resirkulere materialer, gjenbruke gjenstander og spare vann og energi.

De fleste foreldrene rapporterte at de noen ganger diskuterte miljøutfordringer med barna. Flertallet var ute i naturen med barna en eller flere ganger i uka.

Barna fikk se fotografier

En annen ting forskerne gjorde, var å vise barna åtte fotografier. Bildene illustrerte ulike menneskelige aktiviteter.

Barna fikk se bilde av en bil som kjørte, folk som gikk om bord i et fly, en traktor som slapp ut ugressmiddel på en åker, og et hogstfelt i skogen. De fikk også se bilder av en person som syklet, en toglinje, kompostering og kildesortering.

Barna ble bedt om å legge fotografiene i to bokser. På den ene boksen var det bilde av et smilefjes. Det betydde at motivet på bildet var bra for naturen. På den andre var det et trist fjes. Da var motivet negativt for naturen.

Etterpå spurte forskerne hvorfor barna hadde plassert de ulike bildene i enten den ene eller den andre boksen.

«Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse.»

Rammeplan for barnehagen

Hogst og dyreliv

Det barna mente var mest negativt for naturen, var hogst i skogen.

Mange av barna syntes synd på dyrene som er avhengig av skogen for å få mat og finne ly. De fleste barna som så dette bildet, ble triste, forteller Melis.

- Fuglene har ikke noen trær å bygge reir i, sa flere av barna.
- Avskoging er et av de største problemene for biologisk mangfold i verden i dag. Derfor er det interessant at barna hadde kunnskaper om sammenhengen mellom hogst og dyreliv, mener forskeren.

Fly gir positive opplevelser

Å reise med fly mente de fleste av barna at var positivt.

Grunnen de oppga, var likevel egentlig ikke knyttet til naturen. Barna forbandt det å fly med positive opplevelser. Å fly er å reise på ferie eller besøke venner og familie.

Selv om de fleste barna puttet bildet av flyet i boksen med smilefjes, så viste barna i samtalene at de også hadde kunnskap om luftforurensning fra fly, forteller Melis.

- Et barn la merke til at bildet viste et lite fly, der bare noen få personer kunne gå om bord. Barnet kommenterte: «Aha! Et privat jetfly. Det er virkelig dårlig for naturen!»

Hva med å kjøre bil?

Barna var litt mer delte i holdningen til bilkjøring.

Mange barn visste at både flyet og bilen slipper ut gasser. «Gasser fra bilen får naturen til å bli enda varmere, og kanskje blir den en ørken», sa et av barna.

Men halvparten av barna mente at bilkjøring skulle gå i boksen med smilefjes, og begrunnet det med praktiske hensyn, som for eksempel at det er kjedelig å gå, eller at man kan komme seg raskt fram på motorveien med bil.

Bildet av toglinjen fikk flertallet av barna til å mene at det å reise med tog er positivt for naturen. Igjen var begrunnelsene stort sett praktiske.

For eksempel: «Med tog kan vi reise og se natur», «med tog kan vi bevege oss raskere enn til fots», og «toget kan ikke krasje, for ingenting kan kjøre i samme retning».

Rydder søppel for dyrene

Barna hadde varierende kunnskaper om hvordan ulike handlinger påvirker miljøet, men de aller fleste var enige i at søppel, og særlig plast, var negativt for naturen.

Alle barna plukket opp søppel fra naturen. De snakket ofte med voksne om dette.

Mange nevnte også at dyr kan dø hvis de spiser søppel, eller at dyr kan kveles eller sulte hvis de blir viklet inn i søppelet.

«Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen.»

Rammeplan for barnehagen

Visste lite om kompostering

Svært få barn kjente igjen en kompostbeholder på bildet, viste det seg. De kunne heller ikke forklare hva kompostering er.

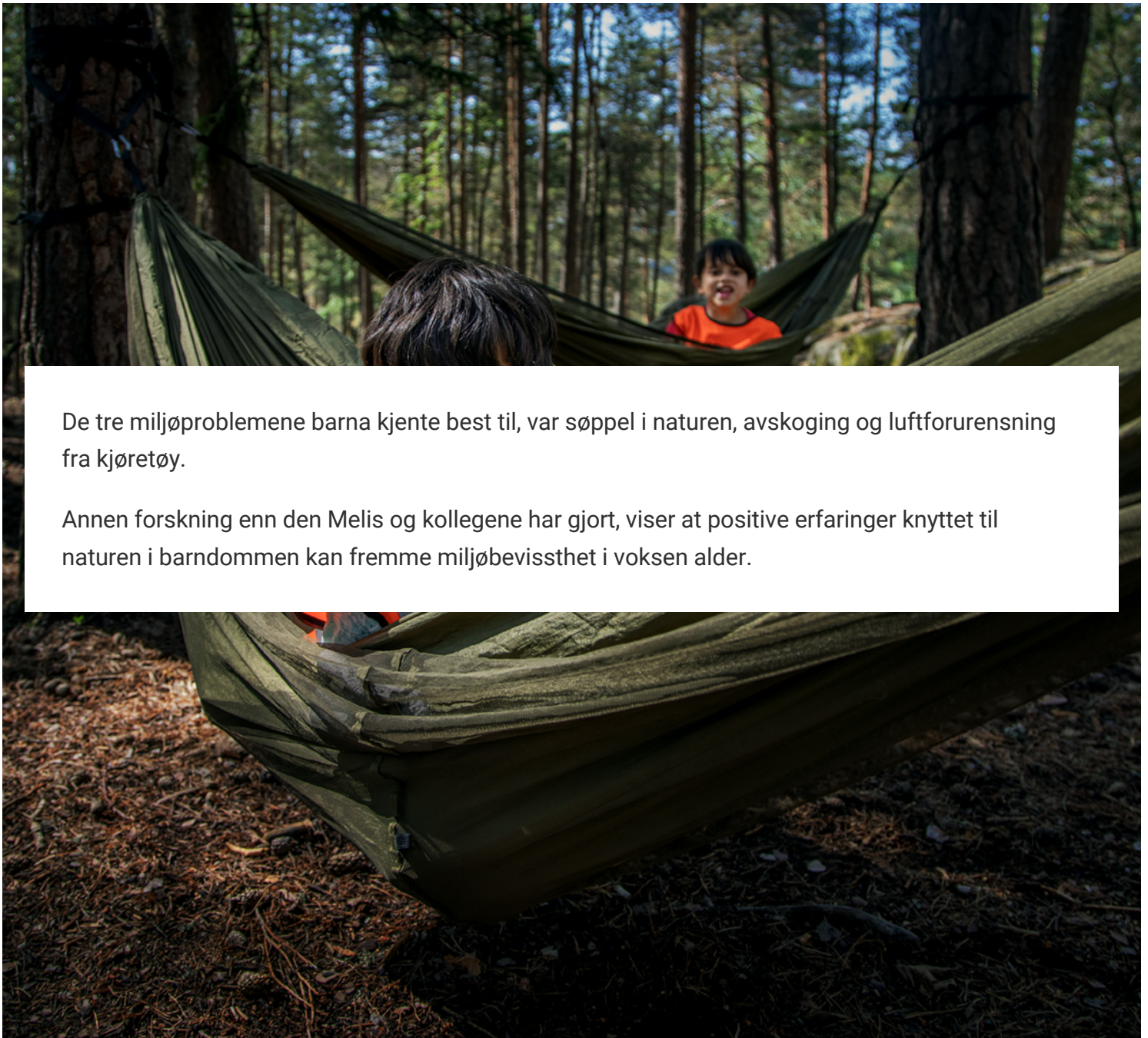
Claudia Melis forteller om en svensk studie som viste noe overraskende. Der fant nemlig forskerne at barn fra familier som var veldig flinke med resirkulering og kildesortering, kunne aller minst om dette.

– Kanskje er det sånn at de som bare gjør dette en gang iblant, er mer bevisste på å involvere barna, mens de som gjør det hver dag, gjør det mer som en rutine? sier Melis.

I de åtte barnehagene som var med i studien, var kompostering noe personalet holdt på med. Barna ble lite involvert i dette arbeidet, registrerte forskeren.

Overrasket over barnas høye kunnskapsnivå

Når forskerne så på forskjellige faktorer samtidig, oppdaget de at det er sammenheng mellom et barns kunnskaper om miljø og bærekraft og hvor ofte barnet er ute i naturen sammen med foreldrene.

De tre miljøproblemene barna kjente best til, var søppel i naturen, avskoging og luftforurensning fra kjøretøy.

Annen forskning enn den Melis og kollegene har gjort, viser at positive erfaringer knyttet til naturen i barndommen kan fremme miljøbevissthet i voksen alder.

Claudia Melis ble selv overrasket over hvor mye barna på slutten av barnehagetiden kunne om miljø og bærekraft. Hun mener denne studien tyder på at vi har lyktes med å etablere gode vaner og holdninger hos mange norske barnehagebarn.

La barn få plukke plast

Denne studien viste at de aller fleste av barna som deltok, forsto at naturen handler om planter og dyr. De forsto også at vi mennesker er en del av naturen.

En annen konklusjon Melis og kollegene kom fram til, er at det er riktig å involvere barn i praktiske gjøremål som handler om miljø.

Når barn for eksempel plukker plast, får de mer kunnskap enn om vi bare snakker med dem om plast som et problem.

Tips fra forskeren

- Gå mye ut i naturen sammen med barna, bidra til at barna får gode naturopplevelser og blir glad i naturen.
- Reflekter sammen med barna over hvordan vi alle er en del av naturen og avhengig av hverandre.
- Fokuser på alt vi kan gjøre for å hjelpe naturen på en positiv måte.
- Vær et godt forbilde ved å vise interesse og omsorg for naturen.

Kilde: Claudia Melis

Skrevet av Siw Ellen Jakobsen på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet.

Kilde:

Melis, C., Wold, P.-A., Bjørgen, K., & Moe, B. (2020). Norwegian Kindergarten Children's Knowledge about the Environmental Component of Sustainable Development. *Sustainability*, 12(19), 8037. <https://doi.org/10.3390/su12198037>